

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАУЧНО ЖУРИ
НАЗНАЧЕНО СЪС ЗАПОВЕД № Р-109-413/20.10.2020 НА РЕКТОРА
НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ „ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ“
ГР. ВАРНА**

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Христианна Ангелова Романова, д.м.н.

Ръководител катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“

Факултет „Обществено здравеопазване“

Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“ – Варна

Относно: Дисертационен труд за присъждане на ОНС „Доктор“ по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ в област на висшето образование 7.Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1 Медицина на д-р Теофан Христов Куюмджиев на тема: *„Адаптирани техники за оказване на долекарска помощ при инциденти с голям брой пострадали*

Д-р Теофан Христов Куюмджиев е роден 1962 г. в гр. София. През 1989 г. завършва Медицински университет – Варна, специалност „Медицина“. В периода октомври 1989 г. - октомври 1990 г. работи в с. Мадара като участъков лекар. След това до 2002 г. работи в Хирургично отделение – Общинска болница гр. Н. Пазар. От 1990 г. до 1995 г. специализира „Коремна хирургия“. От март 2002 г. до април 2004 г. работи в ДКЦ „Еквита“ в хирургичен кабинет. От 2004 г. до 2014 г. работи като лекар на сонда в Ангола.

От януари 2016 г. е назначен за „асистент“ в катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“. Интересите му са в областта на морската медицина и обучаването на студенти от специалност „Медицина“ в прилагането на основните медицински стандарти в спешната медицина.

Представеният за становище дисертационен труд се състои от 8 раздела - увод, литературен обзор, цел и задачи, материал и методи, собствени проучвания, общи изводи, приноси, литература и приложения – с общ обем 183 страници.

Уводната част въвежда в проблемите по отношение на инцидентите с голям брой пострадали (ИГБП) и необходимостта от обучение на населението на първа медицинска помощ, която да оказват на пострадалите с цел бързо овладяване на неблагоприятните последици.

В раздела „Литературен обзор“ е направен анализ на основните понятия, разгледани и обсъдени са различни бедствия с ИГБП, направена е характеристика на долекарската помощ, представено е значението на триажа, анализирани са техниките за оказване на първа помощ при ИГБП, изяснена е ролята на очевидците, подчертано е значението на тяхното съдействие до пристигане на специализираните медицински екипи, изследвана е ролята на евакуацията и значимите проблеми при ИГБН. Цитираната литература е от съвременни и надеждни международни и национални източници. Изброените параметри са детайлно разгледани и анализирани в обем – 41 страници.

Целта на дисертационния труд е добре формулирана и звучи актуално - да се предложат адаптирани техники за оказване на долекарска помощ при инциденти с голям брой пострадали като се анализират националните и международни практики и се проучи информираността и готовността на населението за оказване долекарска помощ на пострадали.

Поставените задачи са интересни и изключително полезни за доказване на основната теза, а именно ИГБП са значим проблем, който може да се реши чрез повишаване нивото на информираност и готовност на населението за оказване на долекарска помощ в района на инцидент:

- Да се изследват, анализират, обобщят и представят графично адаптираните по медицинския стандарт за долекарска помощ техники за спасяване /поддържане на човешкия живот при ИГБП в района на инцидента.
- Да се проучи информираността и знанията на студенти първи курс (обучавани медицински кадри) за оказване долекарска помощ при ИГБП.
- Да се проучи информираността и готовността на населението над 18 г. за оказване до лекарска помощ при ИГБП на мястото на инцидента.
- Да се сравнят резултатите на двете проучвани групи.
- Да се разработи обучителна стратегия за повишаване подготовката на населението за оказване на до лекарска помощ в района на инцидента.

Методите на проучванията са прецизно подбрани и способстват за сравнителен анализ, синтез и обобщаване на резултатите от собствените проучвания.

Особено ценни за повишаване подготовката на населението и медицинските кадри са разработените графики за адаптирани техники за долекарска помощ при ИГБП.

Представените собствени резултати са добре онагледени чрез графики, таблици и фигури и подробно анализирани.

След направените сравнителни проучвания между първа група респонденти (ПГР) и втора група респонденти (ВГР), докторантът достига до интересни и полезни заключения. Съществуват две големи групи признаци-едните, които ги обединяват и други, които ги отличават.

Най-важни обединяващи черти са:

1. Най-много от анкетираниите и при двете групи са преживели земетресение - 84.56% от ПГР и 42% от ВГР.
2. Анкетираниите посочват в най-високата степен, войната и тероризма като потенциални причинители на ИГБП - при ПГР съответно 93.28% и 73.15%, а при ВГР 54.9% и 54.24%.
3. Центърът за спешна медицинска помощ е най-довереният източник според всички участници (при ПГР - 68.45%, а при ВГР - 50.98%) за оказване на първа медицинска помощ (ПМП), като най-малко се разчита на личния лекар.
4. И при двете групи, 2/3 от анкетираниите, безопасността е недооценявана. Посочват, че веднага ще пристъпят към мястото на ИГБП, без да отчетат съществуващите заплахи.
5. Само около 1/3 и от двете групи, ПГР - 30.87%, ВГР - 40.52%, знаят правилната позиция, в която трябва да оставят пострадалия до извършване на медицинската евакуация от мястото на ИГБП.
6. Близки са и коректните отговори на двете групи респонденти относно използването на дефибрилатор (АВД) - 72.48% при първа и 90.84% - втора.
7. Напълно се припокриват и мненията им относно това дали немедицински лица трябва да оказват ПМП при ИГБП. Анкетираниите, даващи положителен отговор от ПГР са 84%, а от ВГР - 85%.
8. Само около 1/5 и при двете групи имат план за реакция при бедствия.
9. Желанието да получат повече знания и при двете групи е еднакво - 94% от общия брой анкетирани отговарят положително.

Основните различаващи черти според докторанта са:

1. ВГР са преживели повече транспортни катастрофи (42%), пожари (10%) и наводнения (13%) в сравнение с ПГР, които имат съответно - 28.18%, 7% и 4%.
2. Пострадалите при бедствия от ВГР са 63.4%, около 4 пъти повече в сравнение с тези от ПГР - 14.09%, което се обяснява с по-високата възраст.

3. Втората група анкетирани имат по-високо самочувствие от ПГР за оказване на долекарска помощ (85% добри и частични умения), което е обяснено с по-високата възраст и повече натрупан опит.
4. И двете групи са неуверени в знанията си (частични и никакви) за оказване на долекарска помощ при ПГР - общо 68.71%, а при ВГР - 53.59%.
5. Големи различия между двете наблюдавани групи не са установени, поради факта че ПГР все още не са обучавани по въпросите на долекарската помощ.

Особено ценна част от дисертационния труд е „Разработване на учебителна стратегия за повишаване подготовката на населението за оказване на долекарска помощ в района на инцидента“.

Разработените от докторанта схеми с адаптирани техники за оказване на ПМП в района на инцидента, листовки и постери са изключително важни и полезни за обучение на ученици, студенти от всички ВУЗ и други активни групи от населението.

Изготвени са съдържания на чанти, с голяма практическа стойност за оказване на ПМП от населението при ИГБП и чанти за ПМП прилагана от лекари, дентални медици и медицински специалисти при ИГБП с предимно травматични и токсични увреждания.

Считам, че основните и най-важни приноси на докторанта са следните:

- Научно-теоретични: Извършено е изследване, анализ и обобщаване на научна информация. Разработени са графики на адаптирани техники за долекарска помощ при ИГБП в района на инцидента. Проведено е социологическо проучване на 302 души от Варненска област чрез анкетен метод с цел установяване информираността и знанията на населението за оказване на долекарска помощ при ИГБП. Съпоставени и анализирани са данните на две проучвани групи, на база на които е изведен важният извод, че подготовката не е достатъчна при почти всички анкетирани. Разработена е учебителна стратегия за повишаване знанията и готовността на населението за оказване на долекарска помощ в района на инцидента.
- Научно-приложни: Чрез електронната система Blackboard е извършено популяризиране на схемите с адаптирани техники за оказване на ПМП сред студенти от Медицински университет – Варна, специалност „Дентална медицина“ българоезична и английска програма. Разработени са листовки и постери, разпространени сред граждани на Варна – потенциални очевидци на ИГБП. Предложени са чанти за оказване ПМП от населението и медицински специалисти при ИГБП и др.

Заключение:

Дисертационният труд представлява задълбочен и прецизно разработен научен труд. Темата е актуална и дисертабилна. Приложените методи са подходящо избрани за постигането на поставените цел и задачи. Резултатите са убедителни, а направените изводи ясно и точно формулирани.

Дисертационният труд „Адаптирани техники за оказване на долекарска помощ при инциденти с голям брой пострадали“ отговаря на изискваният на ЗРАСРБ, Правилника на неговото прилагане и ПРАС на МУ-Варна за придобиване на ОНС „доктор“ по специалност „Медицина на бедствените ситуации“.

Въз основа на гореизложеното, давам положителна оценка на дисертационния труд на д-р Теофан Куюмджиев и предлагам на членовете на многоуважаемото Научно жури да му бъде присъдена ОНС „доктор“ по докторска програма „Медицина на бедствените ситуации“ в област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.1 Медицина.

Подпис:

/Проф. д-р Христианна Романова, д.м.н. /

21.12.2020 г.

Гр. Варна